

Latvijas Republikas Vides ministrija

VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS

Reģ.Nr. 90000628077, Rūpniecības iela 23, Rīga, LV - 1045 (tālrunis: 7321173; fakss: 7321049)

Atzinums Nr.4

par Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu

Derīgs līdz 2010.gada 14.maijam.

Paredzētās darbības ierosinātājs - a/s “Latvenergo” filiāle “Daugavas hidroelektrostacijas”, reģistrācijas Nr.40003531327, adrese: Tilta ielā 1, Aizkrauklē, LV 5101, tālr.5110359.

Noslēguma ziņojuma izstrādātājs - SIA “Enbiko”, reģistrācijas Nr.40003724257, adrese: Dārza ielā 5, Ogrē, LV 5001, tālr.5067480, sadarbībā ar kopuzņēmumu “Elektrowatt-Ekono AG/Fortum Engineering Ltd”.

Pamatojoties uz 2007.gada 27.martā Vides pārraudzības valsts birojā iesniegto Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu, tika uzsākta atzinuma sagatavošanas un izdošanas procedūra saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 19.pantu.

- 1. Paredzētās darbības nosaukums** - Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecība.
- 2. Paredzētās darbības iespējamā norises vieta** – Pļaviņu hidroelektrostacija atrodas Enerģētiķu ielā 2, Aizkrauklē. Rezerves pārgāznes būves paredzēts izvietot Aizkraukles rajona Aizkraukles novada teritorijā Daugavas upes labajā krastā iespējami tuvu esošajām hidroelektrostacijas būvēm (1.variants) vai Pļaviņu hidroelektrostacijas ūdenskrātuves labajā krastā (5a. un 5b.varianti) vai Aizkraukles rajona Sērenes pagasta teritorijā Pļaviņu hidroelektrostacijas ūdenskrātuves kreisajā krastā (2a. variants).

3. Īss paredzētās darbības raksturojums

Ietekmes uz vidi novērtējums Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecībai tika uzsākts 2006.gada 17.martā, kad Vides pārraudzības valsts birojs, izskatot Valsts vides dienesta Madonas reģionālās vides pārvaldes 2006.gada 20.februāra ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu Nr.6.5.-5/302 un tam pievienotos materiālus, pieņēma lēmumu Nr.146 par ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu paredzētajai darbībai, pamatojoties uz likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 11.pantu, 13.pantu un 14.panta 1.daļu.

Uz Daugavas uzbūvētā Pļaviņu hidroelektrostacija ir lielākā hidroelektrostacija Latvijā, kuras kritums ir 40 m un jauda ir 868,5 MW. Daugavas lejtece ir uzbūvētas arī Ķeguma hidroelektrostacija, kuras jauda ir 264,6 MW, un Rīgas hidroelektrostacija, kuras jauda ir 402 MW. Visas Daugavas hidroelektrostācijas darbojas vienotā energosistēmā. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā sniegta informācija, ka priekšizpētes stadijā tika izskatīta nepieciešamība būvēt rezerves pārgāznes visos Daugavas aizsprostos, taču šobrīd tas netiek aktualizēts, jo, pamatojoties uz priekšizpētes rezultātiem, rezerves pārgāznes būvniecība Ķeguma hidroelektrostacijai tiek uzskatīta par nelietderīgu, bet Rīgas hidroelektrostacijai tā būtu vēlama, taču tiek uzskatīts, ka tās efektivitāte būtu mazāka nekā Pļaviņu hidroelektrostacijai. Līdz ar to rezerves pārgāzni paredzēts būvēt tikai Pļaviņu hidroelektrostacijai. Augšpus Pļaviņu hidroelektrostācijas aizsprostam ir mākslīgi veidota ūdenskrātuve, kuras platība ir 24 km², tās tilpums ir 509 miljoni m³ pie normāla uzstādīnājuma līmeņa 72,0 m v.j.l. vai 580 miljoni m³ pie augstākā uzstādīnājuma līmeņa 73,3 m v.j.l. Hidroelektrostācijas ēka ir apvienota ar ūdens pārgāzni, kurā ierīkots 220 m garš, 8 m plats un 4,2 m augsts transporta tunelis. Pļaviņu hidroelektrostācijas uzskalotā gultnes aizsprosta garums ir 675 m, labā krasta dambis ir 1282 m garš un kreisā krasta dambis - 1892 m garš. Gan būvju pamatnēs, gan būvēm piegulošajā teritorijā ir ierīkota drenāžas sistēma pastāvīgai pazemes ūdens atslogošanai.

Ziņojumā norādīts, ka Daugavas iespējami maksimālais plūdu caurplūdums (IMP) ir 12600 m³/sek (ar atkārtotānās periodu vienu reizi 10000 gadi) vai 9570 m³/sek (ar atkārtotānās periodu vienu reizi 1000 gadi) vai 7690 m³/sek (ar atkārtotānās periodu vienu reizi 100 gadi). Maksimālais caurplūdums, ko var izlaist caur Pļaviņu hidroelektrostācijas hidroagregātiem ir 2780 m³/sek vai 3170 m³/sek, strādājot ar zemāku lietderības koeficientu. Palu laikā, sasniedzot lielāku pieteci, spēkstacijā tiek atvērti esošās pārgāznes aizvari (10 vertikāli aizvari, katrs 14 m plats un 10,5 m augsts). Tie spēj novadīt 7870 m³/sek pie augšas bjefa līmeņa 72,0 m v.j.l. atzīmes. Palielinoties pietecei un ūdens līmenim augšas bjefā pārsniedzot 72,0 m v.j.l. atzīmi (augstākā uzstādīnājuma līmenis 73,3 m v.j.l.), ir jāveic pasākumi, lai nodrošinātos pret telpu applūšanu. Ziņojumā norādīts, ka palu ūdens daudzums pārsniedz uz Daugavas esošo ūdenskrātuvju kopējo uzkrāšanas spēju, proti, maksimālā palu uzkrāšanas spēja/palu ūdens daudzums attiecīgi ir Pļaviņu hidroelektrostacijai 190 miljoni m³/240 miljoni m³, Ķeguma hidroelektrostacijai 63 miljoni m³/93 miljoni m³ un Rīgas hidroelektrostacijai 110 miljoni m³/145 miljoni m³. Ziņojumā sniegta informācija, ka iepriekšējos gados vairākkārt ir veikta Daugavas hidroinamiskā modeļa izveide un hidroelektrostāciju aizsprostu pārrāvumu modelēšana. Kopumā ir modelēti vairāk nekā trīsdesmit scenāriji. Dažādo modelēšanas aprēķinu rezultāti maksimālajiem jeb kritiskajiem scenārijiem ir savstarpēji salīdzināmi, jo visi rāda, ka maksimālās postījumu sekas radītu Pļaviņu hidroelektrostācijas avārija. Šā ietekmes uz vidi novērtējuma kontekstā plūdu apdraudēto teritoriju raksturojumam tiek izmantoti vissliktākā scenārija rezultāti, kuru aprēķinus ir veicis kopuzņēmums Elektrowatt-Ekono AG/Fortum Engineering Ltd. Šie rezultāti tika izmantoti Daugavas hidroelektrostāciju aizsprostu riska novērtējumā, kā arī Pļaviņu hidroelektrostācijas rezerves pārgāznes sākotnējo parametru izvēlē. Pamatojoties uz iepriekš minēto aprēķinu scenārijiem un to rezultātiem, tiek secināts, ka uz Daugavas uzbūvēto hidroelektrostāciju hidrotehnisko būvju sagraušanas postošākās avārijas gadījumā – notiek Pļaviņu hidroelektrostācijas sagraušana (maksimālais plūdu caurplūdums

12600 m³/sek un līmenis ūdenskrātuvē 73,5 m v.j.l.) - tiktu izraisīti arī lejpus esošo Ķeguma un Rīgas hidroelektrostaciju aizsprostu pārrāvumi un plašu teritoriju appludināšana. Tāpēc, lai būtiski paaugstinātu Pļaviņu hidroelektrostacijas drošuma līmeni, tiek plānots izbūvēt Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāzni ar caurlaides spēju 3960 m³/sek pie ūdens līmeņa hidroelektrostacijas ūdenskrātuvē 73,33 m v.j.l.

Plānotajai rezerves pārgāznei jāatrodas pietiekami tālu no esošās pārgāznes un spēkstacijas būves, lai tās varētu darboties neatkarīgi viena no otras. Rezerves pārgāznei jābūt aprīkotai ar autonomu elektroenerģijas padeves un vadības sistēmu, lai nodrošinātu tās darbību arī gadījumā, ja Pļaviņu hidroelektrostacijas drošība ir apdraudēta.

Pļaviņu hidroelektrostacijā plānots izbūvēt rezerves pārgāzni, kas sastāvēs no pievadkanāla (ieteces daļas), pārgāznes, kas sastāvēs no 4 ar segmenta aizvariem noslēdzamām ailām, straujtekas, krītakas un pēcjoslas. Rezerves pārgāznes būve kopumā aizņems apmēram 1,2 līdz 2,0 km garu un 50 m platu teritoriju. Turpmākajā projektēšanā tiks precizēti rezerves pārgāzni veidojošo būvju parametri un konstrukcija.

Visus rezerves pārgāznes būvdarbus paredzēts veikt ar pagaidu aizsargdambjiem norobežotā laukumā. Ietekmes uz vidi novērtējums ir veikts četriem alternatīviem rezerves pārgāznes izvietojuma variantiem, no kuriem Aizkraukles novada teritorijā izvietoti 1. variants (upes labajā krastā iespējami tuvu esošajām hidroelektrostacijas būvēm), 5a. un 5b. varianti (ūdenskrātuves labajā krastā), bet Aizkraukles rajona Sērenes pagasta teritorijā 2a. variants (ūdenskrātuves kreisajā krastā). Lai realizētu pārgāznes izbūvi attiecīgi nepieciešama apmēram 350 m plata un 2 km gara teritorija 1. variantam, 300 m līdz 400 m plata un 2 km gara teritorija 2a. variantam, apmēram 250 m līdz 300 m plata un no 1,2 līdz 1,5 km gara teritorija 5a. un 5b. variantiem. Tā kā rezerves pārgāzne tiks darbināta periodiski palu laikā, tad tiek paredzēti īpaši pasākumi cilvēku un dzīvnieku pārvietošanās drošībai, būvju un iekārtu drošībai, kā arī apkalpojošā personāla drošībai. Būvi paredzēts ierobežot ar žogu un izvietot informāciju par objekta bīstamību. Būves šķērsošanai paredzēts izveidot gājēju pārejas un tiltus. Rezerves pārgāznes būves tiks darbinātas automātiski, apsardzi paredzēts nodrošināt ar tehniskiem apsardzes līdzekļiem, iekārtojot videonovērošanas iekārtas. Paredzēts veikt organizatoriskus pasākumus, lai rezerves pārgāzni iekļautu Pļaviņu hidroelektrostacijas civilās aizsardzības sistēmā, ieviešot korekcijas esošajā Civilās aizsardzības plānā.

Pārgāznes izbūvei piedāvātā teritorija Aizkraukles novadā saskaņā ar teritorijas plānojumu 2004. - 2013.gadam ir paredzēta rūpnieciskai darbībai, patlaban tā lielākoties ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme. Pārgāznes izbūvei piedāvātajā teritorijā Sērenes pagastā patlaban galvenokārt atrodas mazdārziņi. Rezerves pārgāznes 1. variants kopumā šķērsotu 13 īpašumus, 2a. variants šķērsotu un tā ietekmes zonā atrastos kopumā 63 īpašumi, 5a. variants šķērsotu 15 īpašumus, bet 5b. variants - 14 īpašumus. Tuvākās apdzīvotās vietas, kas varētu tikt skartas pārgāznes izbūves gadījumā, ir vasarnīcu rajons (2a. variants) un apdzīvota vieta "Nokalni" (5b. variants).

Rezerves pārgāznes 1. variants šķērsotu kopš Pļaviņu hidroelektrostacijas būvniecības saglabājušās dzelzsbetona rūpnīcas piesārņotu teritoriju, kurā 1999.gadā, veicot izpēti,

tika precizēts naftas produktu peldošā slāņa, kura biezums ir līdz 1 m, izplatības areāls. Naftas produkti šajā teritorijā tika konstatēti dolomītu plaisās līdz 6 – 7 m dziļumā no zemes virsmas un tika novēroti līdz Daugavas horizonta ūdens līmenim. Otrā potenciāli piesārņota teritorija, kurā gruntsūdens piesārņojums līdz šim nebija pētīts, atrodas rezerves pārgāznes 2a. variantā izvietoējuma tuvumā – bijusī atkritumu izgāztuve Daugavas kreisajā krastā. Ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros 2007.gada janvārī tika veikti pazemes ūdens kvalitātes pētījumi abās piesārņotajās teritorijās. Ziņojumā iekļautā informācija liecina, ka tika noņemti 2 gruntsūdens paraugi bijušās dzelzsbetona rūpnīcas tuvumā, kā arī 2 gruntsūdens un viens virszemes ūdens paraugs bijušās atkritumu izgāztuves tuvumā. Ūdens paraugu testēšanas rezultāti liecina, ka vienā no bijušās dzelzsbetona rūpnīcas tuvumā noņemtajiem paraugiem benzola koncentrācija pārsniedz Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumus Nr.118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” noteikto stipra ūdens piesārņojuma robežlielumu, sveramo virsmas aktīvo vielu un bārija koncentrācijas abos paraugos atbilst piesārņotam ūdenim, bet etilbenzola, toluola, ksilolu koncentrācijas un fenolu indekss atbilst vāji piesārņotam ūdenim. Savukārt bijušās atkritumu izgāztuves tuvumā pazemes ūdens raksturojams kā vāji piesārņots vai zemas dabiskās kvalitātes. Visos paraugos noteikto metālu jonu koncentrācijas nepārsniedz mērķlielumus. Līdz ar to, izvēloties rezerves pārgāznes būvniecības 1.variantu, būs nepieciešama vienlaicīga piesārņotās teritorijas sanācija.

Rezerves pārgāznes būvniecības jebkura variantā teritoriju šķērso vairākas elektronisko sakaru un elektrisko tīklu pazemes komunikācijas un gaisvadu līnijas, ūdensapgādes maģistrālie cauruļvadi, kanalizācijas cauruļvadi, straujtekai paredzēto teritoriju šķērso autoceļš P87 (Enerģētiķu iela), kā arī 5a. un 5b. alternatīvu gadījumā tiks šķērsota arī Dzelzceļa iela. Visām rezerves pārgāznes alternatīvām piebraukšanu nodrošina esošie autoceļi un ielas, taču būvniecības laikā būs nepieciešama pagaidu pievedceļu un nobrauktuvju ierīkošana abos būves krastos. Realizējot projektu, paredzēta tilta būvniecība pār rezerves pārgāznes kanālu autoceļam P87, savukārt Dzelzceļa ielas satiksmi paredzēts novirzīt pa citām ielām un izbūvēt tiltu pār rezerves pārgāznes aizvaru būvi.

Lielākā daļa būvniecībai paredzētās teritorijas Daugavas labajā krastā ir tehnogēni pārveidota. Teritorijai raksturīgas stāvas nogāzes un gravas. Dažviet sastopami avoti. Daugavas kreisajā krastā (2a. variants) savukārt izplatītas lēzenas applūstošas teritorijas Daugavas palienes daļā. Būvniecībai paredzētajās teritorijās zemes virsmas atzīmes mainās no 39,0 m v.j.l. līdz 71,6 m v.j.l. Daugavas ielejas un Pļaviņu hidroelektrostacijas apkārtnes ģeoloģiskā uzbūve raksturojama kā sarežģīta, jo precīzi nav noteikta Daugavas senielejas gultnes robeža. Pļaviņu hidroelektrostacijas apkārtņē fiksētas divas apraktās ielejas, kas iegrauzušās devona iežos un ir aizpildītas ar kvartāra nogulumiem, galvenokārt morēnas smilšmālu un mālsmilti, šķērsojot devona iežu slāni, tās iegraužas Gaujas svītas nogulumos. Apraktās ielejas atrodas līdz 80 m dziļāk par mūsdienu Daugavas gultni un Pļaviņu hidroelektrostacijas būves ir izvietotas uz morēnas nogulumiem, kas aizpilda apraktās ielejas. Tehniskā projekta stadijā izvēlētajai konkrētajai alternatīvai paredzēts veikt visu būvju, palīgbūvju un infrastruktūras objektu pamatnes detalizētu ģeotehnisko izpēti.

Ziņojumā norādīts, ka teritorijas hidroģeoloģiskie apstākļi raksturojami kā sarežģīti, jo Daugavas ielejā daudzviet nelielā dziļumā atsedzas fontanējoši ūdens horizonti. Pļaviņu hidroelektrostacijas apkārtnes hidroģeoloģiskos apstākļus un hidrodinamisko režīmu ietekmē Daugavas (D_{3dg}), Pļaviņu (D_{3pl}) un Gaujas – Amatas (D_{3gj-am}) pazemes ūdens horizonti. Daugavas un Pļaviņu ūdens horizontus atdala 12 līdz 15 m biezs ūdeni vāji caurlaidīgs Salaspils svītas sprostsplānis (D_{3slp}). Augšdevona Daugavas svītas (D_{3dg}) nogulumus veido plaisaini, vietām kavernozi dolomīti, kas izplatīti Daugavas abos krastos. Šī horizonta hidrodinamisko režīmu ietekmē ūdenskrātuve. Lai mazinātu ūdenskrātuves ietekmi, abos tās krastos tika izveidoti cementācijas aizkari D_{3dg} svītas dolomītos. Pjezometriskie līmeņi otrpus cementācijas aizkariem ir zemāki nekā ūdenskrātuves pusē. Rezerves pārgāznes izvietojuma 1., 5a. un 5b. varianti skartu izveidoto cementācijas aizkara teritoriju. Zem Salaspils svītas sprostsplāņa iegul augšdevona Pļaviņu svītas (D_{3pl}) plaisainie dolomīti. Pļaviņu pazemes ūdens horizontu no Gaujas – Amatas (D_{3gj-am}) horizonta atdala līdz 5 m biezs Pļaviņu horizonta pamatnē iegulošs mālu un merģeļu slānis. Savukārt Gaujas – Amatas (D_{3gj-am}) horizonta nogulumu augšējo daļu veido māli, kas kalpo kā sprostsplānis. Šajā sprostsplānī ir sastopami tā saucamie hidroģeoloģiskie logi, caur kuriem notiek ūdens apmaiņa ar blakus horizontiem. Zemāk iegul Arukilas – Burtnieku ūdens horizonts, kas tieši neietekmē hidrodinamisko režīmu Pļaviņu hidroelektrostacijas būvju pamatnē. Pļaviņu hidroelektrostacijas būvniecības laikā tika pazemināti pazemes ūdens līmeņi, izveidojot plašu atslodzes urbumu sistēmu, lai uzturētu pastāvīgu ūdens līmeni (spiedienu) pazemes ūdens horizontos, un ūdeņus izvadot drenāžas tunelī, kas izveidots Pļaviņu svītas (D_{3pl}) dolomītos apmēram 33 m v.j.l. Daugavas labajā krastā.

Tuvākās centralizētās ūdensgūtnes atrodas Aizkrauklē un Jaunjelgavā, kur ūdens apgādei tiek izmantots Gaujas – Amatas pazemes ūdens horizonts. Paredzētās darbības rezultātā netiek prognozēta ietekme uz šīm ūdensgūtnēm.

Apkopojot pieejamo informāciju, ziņojuma autori norāda specifiskos apstākļus, kas jāņem vērā, izvēloties kādu no piedāvātajiem alternatīvajiem rezerves pārgāznes izvietojumiem, piemēram, 1.alternatīva, kas atrodas vistuvāk Pļaviņu hidroelektrostacijas būvei, tiktu izvietota cementācijas aizkara teritorijā, tās straujteku paredzēts balstīt uz Salaspils svītas nogulumiem (mālu nogulumiežiem), kuriem, nonākot saskarē ar ūdeni, raksturīga uzbriešana, bet straujtekas beigu daļa tiktu izbūvēta Pļaviņu svītas nogulumos, kā rezultātā var tikt ietekmēta Pļaviņu hidroelektrostacijas drenāžas sistēma; krītakas pamatne tiktu būvēta uz Pļaviņu svītas plaisainiem un kavernoziem dolomītiem; krītakas baseina pamatnes atzīme būtu 20 m v.j.l., kas ir tikai apmēram 4 m virs Amatas svītas nogulumu virsmas atzīmes, bet Amatas svītas smilšakmeņi satur spiedūdeņus, kas var izplūst krītakas gultnē; no krītakas izejošā ūdens plūsma var izskalot upes gultni, kur var atsegties artēziskie spiedūdeņi senās apraktās ielejas nogāzēs; kā pozitīvais tiek minēts, ka straujteka un daļēji pārgāznes kanāls tiktu izvietots morēnas mālu gruntīs, kur nav novērojama gravu veidošanās. Savukārt 2a. alternatīvai krītaka un kanāla pieslēgums Daugavai atrastos senās apraktās ielejas labā krasta zonā, līdz ar to pastāv iespēja atsegt artēziskā ūdens horizontus; rakšanas darbi tiktu veikti tiešā aizsprosta tuvumā, kas varētu negatīvi ietekmēt uzskatotā gultnes aizsprosta būvi. 5a. un 5b. alternatīvas (5b. izvietots tuvāk 1. variantam) ir novietotas tuvu viena otrai, tām atšķirīgi ir tikai pārgāznes aizsprosta novietojumi. Abi varianti šķērsotu labā krasta dambi. 5b. varianta gadījumā lejpus

dambim straujteka tiktu novirzīta 45⁰ leņķī rietumu virzienā un tās novietojums atbilstu 5a. variantam. Straujteka tiktu izvietota dabiskā padziļinājumā - gravā, kur šobrīd iztek avots. Realizējot rezerves pārgāznes būvniecības 5a. vai 5b. alternatīvas, šo avotu jānovada straujtekā vai tās drenāžā. Pārgāznes kanāls tiktu ierīkots glaciogēnajos nogulumos (morēnā), kas kopumā vismazāk ietekmētu hidroģeoloģiskos apstākļus.

Tiek prognozēts, ka, ievērojot visus specifiskos apstākļus, neviena no pārgāznes alternatīvām neietekmēs labā krasta pazemes ūdeņu atslodzes sistēmu, taču vienlaikus tiek norādīts, ka 1.variantam, veicot zemes darbus, iespējams būs nepieciešama spridzināšana, kas ir ārkārtīgi nevēlama saistībā ar esošajām hidroelektrostacijas būvēm un pamatnes gruntīm, savukārt 2a. variantam būs jāveido konstruktīvi sarežģīts pieslēgums gultnes aizsprosta kreisajā krastā vietā, kur uzskalotais gultnes aizsprosts pāriet kreisā krasta dambī.

Plaviņu hidroelektrostacijas apkārtnē, galvenokārt Daugavas loku ārējās malās lejpus hidroelektrostacijai, ir novēroti upes krasta un gultnes erozijas procesi, karsts un sufozija, nogāžu procesi, kā arī Plaviņu hidroelektrostacijas ūdenskrātuves krastu pārveidošanās. Lai mazinātu ūdens plūsmas erodējošo darbību, Daugavas upes posms lejpus Plaviņu hidroelektrostacijai ir nostiprināts ar betona blokiem. Tuvākie nogāžu procesi (nogrūvumi) patlaban ir novērojami apmēram 1 km garā posmā aptuveni 600 m lejpus hidroelektrostacijai Daugavas labajā krastā un Daugavas kreisajā krastā aptuveni 1 km lejpus Lauces upes ietekai Daugavā. Savukārt, lai novērstu ūdenskrātuves krastu abrāziju, tie ir nostiprināti ar betona blokiem. Posmā, kas nav nostiprināts, patlaban visizteiktākie krastu abrāzijas procesi novērojami pussalā, kas iestiepjas ūdenskrātuvē apmēram 1 km virs spēkstacijas, labā krasta dambī. Gultnes erozijas procesi galvenokārt novērojami aizsprosta tiešā tuvumā. Izbūvējot rezerves pārgāzni, daļu ūdens būs iespējams novadīt caur to, tādējādi mazinot gultnes eroziju tiešā hidroelektrostacijas būvju tuvumā. Neraugoties uz to, ka Plaviņu hidroelektrostacijas apkārtnē ir izplatīti augšdevona Daugavas (D₃dg) un Salaspils (D₃slp) svītu nogulumi, kas var būt pakļauti karsta procesiem, Daugavas labajā krastā ir konstatēta tikai viena karsta kritene apmēram 400 m uz ziemeļiem no hidroelektrostacijas. Daugavas kreisajā krastā karsta veidojumi izplatīti apmēram 1,6 līdz 2,5 km attālumā no hidroelektrostacijas - Lauces upes tuvumā. Sufozijas procesi Plaviņu hidroelektrostacijas apkārtnē ir saistīti ar ilgstošo pazemes ūdens horizontu atslogošanu. Arī gravu veidošanās procesi ir samērā plaši izplatīti Plaviņu hidroelektrostacijas apkārtnē, galvenokārt Daugavas un Lauces upju ieleju nogāzēs. Lielākā grava, kuras garums apmēram 1,4 km, platums 190 m un kas beidzas apmēram 600 m lejpus aizsprostam, ir izveidojusies Daugavas labajā krastā apmēram 1,4 km uz ziemeļiem no hidroelektrostacijas. Tiek prognozēts, ka rezerves pārgāznes būvniecības 1. variants varētu veicināt abu Daugavas krastu eroziju ar tai sekojošo nogāžu un gravu veidošanās procesu attīstību, rezerves pārgāznes būvniecības 2. variants varētu pastiprināt Daugavas labā krasta eroziju ar tai sekojošo nogāžu un gravu veidošanās procesu attīstību, jo turp būtu vērsta no rezerves pārgāznes izejošā plūsma, savukārt 5a. un 5b. varianti var veicināt Daugavas gultnes erozijas attīstību iepretim pārgāznes izecei, taču šo alternatīvu gadījumā netiek prognozēta Daugavas kreisā krasta erozija. Lai precizētu ģeoloģiskos un hidroģeoloģiskos apstākļus rezerves pārgāznei paredzētajās teritorijās, turpmākajā projektēšanā paredzēti lauku izpētes darbi, būves

hidrauliskā modeļa pārbaude, kas ļaus noteikt optimālo būves variantu saistībā ar novērotajiem Daugavas gultnes un krastu procesiem un Pļaviņu hidroelektrostacijas būvju darbību. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir iekļauti konkrēti pasākumi ģeodinamisko procesu ietekmes mazināšanai.

Saskaņā ar ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā iekļauto informāciju netālu no rezerves pārgāznes izvietojuma teritorijām Daugavas labajā krastā atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas parka “Daugavas ieleja”, kas ir arī Latvijas “NATURA 2000” Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija, dienvidaustrumu stūris. Ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros 2006.gada jūlijā – augustā dabā tika apsektas Pļaviņu hidroelektrostacijai tuvākās teritorijas – Aizkraukles pilsēta, īpaši aizsargājamā dabas teritorija Daugavas kreisajā krastā – ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis “Korkuļu sausgultne un pazemes upe”, kas ir arī Latvijas “NATURA 2000” Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija, ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais piemineklis “Cepļu dolomīta atsegums”, kā arī dabas parka “Daugavas ieleja” dienvidaustrumu daļa. Praktiski tika apsektas visas iespējamās pārgāznes novietojuma teritorijas un teritorijas 100 m rādiusā ap tām. Lielākoties šīs jau ir antropogēni pārveidotas teritorijas saistībā ar Pļaviņu hidroelektrostacijas saimniecisko darbību, taču dažviet ir saglabājušās bioloģiski salīdzinoši vērtīgas dabas teritorijas. Rezerves pārgāznes būvniecības 1., 5.a un 5.b varianti skartu Daugavas krasta nogāzes platlapju meža joslu. Šis biotops - nogāžu un gravu meži - ir iekļauts Ministru kabineta 2000.gada 5.decembra noteikumu Nr.421 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” un Ministru kabineta 2006.gada 21.februāra noteikumu Nr.153 “Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” pielikumā. Apsektajā teritorijā tika konstatēti arī divi avoti, kas veido avotkaļķus. Šis biotops iekļauts Ministru kabineta 2006.gada 21.februāra noteikumu Nr.153 “Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” pielikumā. Tā kā konstatēto avotu platības ir nelielas un avoti ir neizteismīgi, ziņojuma autori uzskata, ka šis biotops bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai ir maznozīmīgs. Skartā platlapju meža teritorija (apmēram 100 līdz 150 m plata josla) jau šobrīd ir dabiski apdraudēta, jo aptuveni 70% no tās ir skāruši nogāžu procesi (nogrūvumi), krasta posms jau ir stipri izskalots un atrodas kritiskā stāvoklī. 1.varianta gadījumā tiktu skarts apmēram 1 km garš nogāžu meža posms, arī dabas parka teritorijā. Savukārt 5a. un 5b. varianti skartu apmēram 300 m garu nogāžu meža posmu ārpus dabas parka teritorijas. Ziņojuma autori uzskata, ka šī posma zaudēšana neietekmēs Daugavas ielejas platlapju mežu ekosistēmu kopumā. Nevienā no pārgāznēm paredzētajām teritorijām nav izveidotu mikroliegumu. Neviena alternatīvā varianta teritorijā neatrodas Latvijas vai Eiropas Savienības prioritāro sugu atradne, kuras pastāvēšana būtu nozīmīga bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. Rezerves pārgāznes būvniecības 1.variants skartu dabas parka “Daugavas ieleja” dienvidaustrumu daļu, rezerves pārgāznes būvniecības 5a. un 5b. varianti tiktu izvietoti ap 250 m attālumā no dabas parka robežas, arī 2a. variants neskartu dabas parka teritoriju.

Ainaviski būvniecībai paredzētā teritorija tika degradēta jau ap 1961. gadu, kad uzsāka Pļaviņu hidroelektrostacijas būvniecību un uzpludināja tās ūdenskrātuvi vienā no gleznainākajiem Daugavas posmiem. Tai pašā laikā klajā laukā tika uzbūvēta arī Aizkraukles pilsēta. Pārgāznes būvniecībai paredzētajā teritorijā dominē rūpniecības

apbūves ainava un augstsprieguma līnijas. Plašas teritorijas aizņem mazdārziņi un mazstāvu apbūve. Ziņojumā norādīts, ka ainaviski mazvērtīgākās teritorijas ir rezerves pārgāznes 5a., 5b. un 1.alternatīvām, taču 1.alternatīva nedaudz skartu arī ainavisku Daugavas krasta posmu dabas parkā. Kvantitatīvi vairāk dabas teritoriju skartu 2a. alternatīva, šķērsojot mazdārziņus un mazstāvu apbūvi, kā arī daļēji dabisku meža un pļavu ainavu.

Netiek prognozēts, ka rezerves pārgāznes būvniecība varētu ietekmēt kādu no Aizkraukles novadā esošajiem kultūras pieminekļiem. Lejpus hidroelektrostacijas aizsprostam apmēram 500 m no rezerves pārgāznes izvietojuma 5a. un 5b. variantiem atrodas pastaigu taka uz Daugavas ieleju, ietekme uz to netiek prognozēta.

Rezerves pārgāznes būvniecībā nepieciešamo ūdeni paredzēts ņemt no Daugavas. Sadzīves ūdensapgādei paredzēts izmantot Aizkraukles pilsētas ūdensvadu. Būvbedrē atsūkņēto ūdeni paredzēts novadīt Daugavā, kas saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumiem Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" noteikta par prioritārajiem karpveidīgo zivju ūdeņiem. Ražošanas procesā veidojošos notekūdeņus un komunālos notekūdeņus paredzēts novadīt Aizkraukles pilsētas kanalizācijas sistēmā.

Objekta būvniecības laikā būvmateriālu transportēšana galvenokārt paredzēta pa autoceļu A6 Rīga – Daugavpils un autoceļu P87 (Enerģētiķu iela). Tā kā būvdarbus nav paredzēts veikt vakarā un naktī, tad netiek prognozēta Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumos Nr.597 "Vides trokšņa novērtēšanas kārtība" noteikto vides trokšņa robežlielumu mazstāvu dzīvojamo ēku teritorijās pārsniegšana. Veiktie gaisu piesārņojošo vielu emisijas izkliedes modelēšanas aprēķini liecina, ka normatīvos noteiktās robežvērtības attiecībā uz gaisa kvalitāti netiks pārsniegtas.

Lai izveidotu rezerves pārgāzni, būs nepieciešams norakt līdz 1 miljonam m³ grunts. Ziņojumā ir iekļauta informācija par iespējamajām grunts deponēšanas vietām.

Vides pārraudzības valsts birojs, pamatojoties uz izvērtētās dokumentācijas analīzi, secina, ka:

- Daugavas iespējami maksimālais plūdu caurplūdums (IMP) ir 12600 m³/sek;
- maksimālais caurplūdums, ko var izlaist caur Pļaviņu hidroelektrostacijas hidroagregātiem ir 2780 m³/sek vai 3170 m³/sek, strādājot ar zemāku lietderības koeficientu;
- spēkstacijā, atverot pārgāznes aizvarus (10 vertikāli aizvari, katrs 14 m plats un 10,5 m augsts), iespējams novadīt 7870 m³/sek pie augšas bjefa līmeņa 72,0 m v.j.l. atzīmes;
- palu ūdens daudzums vairākas reizes pārsniedz uz Daugavas esošo ūdenskrātuvju kopējo uzkrāšanas spēju;
- hidroelektrostaciju aizsprostu pārrāvumu modelēšanas aprēķini rāda, ka maksimālās postījumu sekas radītu Pļaviņu hidroelektrostacijas avārija, kas izraisītu arī lejpus esošo Ķeguma un Rīgas hidroelektrostaciju aizsprostu pārrāvumu un plašu teritoriju appludināšanu;
- tiek uzskatīts, ka rezerves pārgāznes izveide Pļaviņu hidroelektrostacijā būs efektīvāka nekā rezerves pārgāznes izveide Ķeguma vai Rīgas hidroelektrostacijās;

- Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāzne nepieciešama, lai būtiski paaugstinātu Pļaviņu hidroelektrostacijas drošuma līmeni;
- rezerves pārgāzne paaugstinās drošību plašās teritorijās Daugavas ielejā lejpus Pļaviņu hidroelektrostacijai;
- rezerves pārgāzni paredzēts darbināt gan katastrofālu plūdu gadījumā, gan ikgadējo pavasara palu un vasaras – rudens plūdu laikā, kad caurplūdumi pārsniegtu hidroagregātu caurvades spēju;
- rezerves pārgāznes nepieciešamā caurlaides spēja ir 3960 m³/sek pie ūdens līmeņa Pļaviņu hidroelektrostacijas ūdenskrātuvē 73,33 m v.j.l.;
- rezerves pārgāzne sastāvēs no pievadkanāla (ieteces daļas), pārgāznes, kuru veidos 4 ar segmenta aizvākiem noslēdzamas ailes, straujtekas, krītakas un pēcjoslas;
- visus rezerves pārgāznes būvdarbus paredzēts veikt ar pagaidu aizsargdambjiem norobežotā laukumā;
- ietekmes uz vidi novērtējums ir veikts četriem alternatīviem rezerves pārgāznes izvietojuma variantiem, no kuriem Aizkraukles novada teritorijā izvietoti 1. variants (upes labajā krastā iespējami tuvu esošajām hidroelektrostacijas būvēm), 5a. un 5b. varianti (ūdenskrātuves labajā krastā), bet Aizkraukles rajona Sērenes pagasta teritorijā 2a. variants (ūdenskrātuves kreisajā krastā);
- rezerves pārgāznes 1.varianta izbūvei nepieciešama apmēram 350 m plata un 2 km gara teritorija; pārgāzne tiktu izvietota tuvu Pļaviņu hidroelektrostacijas būvei un tās pamatnes drenāžai; veicot zemes darbus, iespējams būtu nepieciešama spridzināšana; kopumā tā šķērsotu 13 īpašumus, kā arī ar naftas produktiem piesārņotu teritoriju, līdz ar to būs nepieciešama vienlaicīga piesārņotās teritorijas sanācija; rezerves pārgāznes darbība varētu veicināt abu Daugavas krastu eroziju ar tai sekojošo nogāžu un gravu veidošanās procesu attīstību; būvniecības rezultātā tiktu skarta dabas parka “Daugavas ieleja”, kas ir arī Latvijas “NATURA 2000” Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija, dienvidaustrumu daļu, līdz ar to rezerves pārgāznes 1.varianta izbūve šī ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros nevar tikt akceptēta, jo saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.panta (6) daļā noteikto, darbību, kuras īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju, atļauj veikt tikai tādā gadījumā, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai;
- rezerves pārgāznes 2a. varianta izbūvei nepieciešama 300 m līdz 400 m plata un 2 km gara teritorija; teritorijas ģeoloģiski – hidroģeoloģiskie apstākļi ir nelabvēlīgāki kā Daugavas labajā krastā; tā šķērsotu un tās ietekmes zonā atrastos kopumā 63 īpašumi, tai skaitā, tiktu skartas 49 pastāvīgi apdzīvotas mājas; rezerves pārgāznes darbība varētu pastiprināt Daugavas gultnes labā krasta un ielejas krasta eroziju;
- rezerves pārgāznes 5a. un 5b. variantu izbūvei nepieciešama 250 m līdz 300 m plata un no 1,2 km līdz 1,5 km gara teritorija; tā ir ainaviski mazvērtīgāka teritorija; izvietojuma varianti šķērsotu attiecīgi 15 un 14 īpašumus, pamatā mazdārziņus, kuros patlaban nav pastāvīgai dzīvošanai piemērotu māju, taču vienā īpašumā ir uzsākta būvniecība, un vienu privātu automašīnu mazgāšanas servisu; 5b. variantam negatīvi vērtējama straujtekas pagrieziens vieta, kur plūsmas dziļumi un ātrumi var būt tuvi kritiskajiem; rezerves pārgāzne varētu veicināt arī Daugavas gultnes erozijas attīstību iepretim pārgāznes iztecei, taču krītakas – pēcjoslas

mezglu iespējams izveidot, līdz minimumam samazinot Daugavas gultnes un ielejas krastu izskalojumus; netiek prognozēta Daugavas kreisā krasta erozija; būvniecība neskartu dabas parka "Daugavas ieleja" teritoriju, taču tā skartu apmēram 300 m garu Daugavas krasta nogāzes platlapju meža joslu. Tā kā aptuveni 70% šī biotopa jau ir skāruši nogāžu procesi (nogruvumi), tad 5a. un 5b. variantu būvniecības rezultātā netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz Daugavas ielejas platlapju mežu ekosistēmu kopumā;

- ir paredzēti īpaši pasākumi cilvēku un dzīvnieku pārvietošanās drošībai, rezerves pārgāznes būvju un iekārtu drošībai, kā arī apkalpojošā personāla drošībai;
- lielākā daļa būvniecībai paredzētās teritorijas Daugavas labajā krastā ir ainaviski mazvērtīgāka un jau ir tehnogēni pārveidota;
- rezerves pārgāznes izvietojuma 1., 5a. un 5b. varianti skartu Pļaviņu ūdenskrātuvei izveidotā cementācijas aizkara teritoriju, bet 2a. variantam rakšanas darbi tiktu veikti tiešā aizsprosta tuvumā un būtu jāveido konstruktīvi sarežģīts pieslēgums gultnes aizsprosta kreisajā krastā vietā, kur uzskalotais gultnes aizsprosts pāriet kreisā krasta dambī;
- ievērojot visus specifiskos apstākļus, pārgāznes izveides rezultātā netiek prognozēta nozīmīga ietekme uz Daugavas labā krasta pazemes ūdeņu atslodzes sistēmu;
- netiek prognozēts, ka rezerves pārgāzne varētu radīt būtisku ietekmi uz kultūrvēsturisko vidi, kā arī izmainīt Daugavas hidroloģisko režīmu;
- plānotā rezerves pārgāznes būvniecība ir būtisks Pļaviņu hidroelektrostacijas būvju papildinājums, kas mazinātu ar hidroelektrostacijas būvēm saistīto risku, tādējādi rezerves pārgāzne nepieciešama gan sabiedrības drošības, gan vides aizsardzības interesēs.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir iekļauts rezerves pārgāznes būvniecības iespējamo alternatīvu priekšrocību un lietderīguma izvērtējums, izmantojot izvēlētos kritērijus, lai novērtētu dažādu objekta izvietojuma alternatīvu iespējamās radītās sekas, un katram no tiem piešķirot noteiktu vērtību. Izvērtējumā ir iekļauti dabas vides kritēriji (bioloģiskā daudzveidība, erozijas procesi, ūdens kvalitāte, grunts sanācija), sociālas vides kritēriji (atsavināmo māju un mazdārziņu skaits, attālums līdz tuvākajām mājām, vizuālā ietekme, ar satiksmi saistītās problēmas, troksnis), riska kritēriji (darbu aizkavēšanās saistīta ar tādiem neparedzētiem notikumiem kā pretdarbība pret izvēlēto variantu, atļauju saņemšana, zemes iegāde, papildus izmaksas) un sociālekonomiskie kritēriji (sabiedrības viedoklis, atbilstība teritorijas plānojumiem, būvdarbu izmaksas, īpašumu cena). Veiktais izvērtējums liecina, ka, piemēram, lielākās būvniecības izmaksas būtu 1. alternatīvai, tai seko 2a. alternatīva, bet zemākās - 5a. alternatīvai, savukārt īpašumu cena visaugstākā būtu 2a. alternatīvai, bet mazdārziņi visvairāk jāatsavina 5a. un 5b. alternatīvu gadījumos, sociālā ietekme vislielākā būtu 2a. alternatīvas gadījumā, līdz ar to arī papildus izmaksas (arī pazemes ūdeņu monitoringa sistēmai) lielākas sagaidāmas 1. un 2a. alternatīvām, bet zemākās 5a. un 5b. alternatīvām; lielākā ietekme uz dabas vidi būtu 1. alternatīvai, no tās neatpaliek arī 2a. alternatīva, bet vismazākā tā būtu 5a. alternatīvai. Realizējot rezerves pārgāznes būvniecības 1.alternatīvu, vienlaikus tiktu dots zināms pozitīvs ieguldījums ar naftas produktiem piesārņotās bijušās dzelzsbetona rūpnīcas teritorijas attīrīšanā, taču ar šo alternatīvu ir saistīti arī vairāki riski, piemēram, darbu veikšanas laikā jānodrošina pasākumi iespējamo ugunsbīstamo situāciju novēršanai un strādājošo aizsardzībai, jāizstrādā un likumdošanā noteiktajā kārtībā jāsaskaņo spridzināšanas darbu projekts,

kā arī jānodrošina speciāli pasākumi vibrācijas, kas saistīta ar spridzināšanu, samazināšanai.

Ziņojumā norādīts, ka no dabas teritoriju un aizsargājamo sugu saglabāšanas viedokļa par limitējošo faktoru jāuzskata attālums līdz dabas parkam un Daugavas krastu erozijas draudi. Līdz ar to šie faktori tieši ir attiecināmi uz 1.variantu, kas skar dabas parka teritoriju, un daļēji arī uz 2a.variantu, kura realizācijas gadījumā tiek prognozēts, ka varētu pastiprināties Daugavas labā krasta erozija.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā sniegta informācija, ka, izvērtējot šā brīža Pļaviņu hidroelektrostacijas ietekmi uz apkārtnes dabas vērtībām, tā nav būtiska. Vienlaikus tiek atzīmēts, ka šobrīd, regulējot ūdens līmeni, straumes ātrumu, kā arī traucējot zivju migrācijai, ietekmēta tiek Daugavas upes dabiskā ekosistēma. Esošās hidrotehniskās būves traucē arī ledus iešanu upē. Tā kā nav izslēgta Pļaviņu hidroelektrostacijas avārijas riska iespējamība, tad hidroelektrostacija un tās būves ir nopietns drauds videi. Pļaviņu hidroelektrostacijas aizsprosta pārrāvuma gadījumā tiktu apdraudētas plašas teritorijas (apmēram 13600 ha) lejpus hidroelektrostacijas aizsprostam. Līdz ar to plānotā rezerves pārgāznes būvniecība ir būtisks Pļaviņu hidroelektrostacijas būvju papildinājums, kas mazinātu ar hidroelektrostacijas būvēm saistīto risku, tādējādi rezerves pārgāzne nepieciešama gan sabiedrības drošības, gan vides aizsardzības interesēs. Īstenojot visus noslēguma ziņojumā paredzētos pasākumus, rezerves pārgāznes būvniecība var radīt salīdzinoši nebūtiskas ietekmes uz vidi pretstatā tām ietekmēm, kuras iespējamās, ja darbība netiek realizēta. Paralēli šim projektam ir izstrādāta arī koncepcija “Par pasākumiem, kas veicami, lai Jēkabpilī novērstu pēc Pļaviņu hidroelektrostacijas un tās ūdenskrātuves izveides radušos plūdu draudus”. Līdz ar to līdztekus rezerves pārgāznes izbūvei Pļaviņu hidroelektrostacijā ir iespējams un nepieciešams turpināt darbu pie citiem plūdu draudus samazinošiem pasākumiem citās Daugavas upes vietās.

4. Izvērtētā dokumentācija

- Valsts vides dienesta Madonas reģionālās vides pārvaldes 2006.gada 20.februāra ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums Nr.6.5.-5/302 un tam pievienotie materiāli – 3 lapas;
- 2006.gada 17.marta Vides pārraudzības valsts biroja lēmums Nr.146 par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecībai – 4 lapas;
- a/s “Latvenergo” filiāles “Daugavas hidroelektrostacijas” 2006.gada 31.marta pieteikums Nr.125100-6/444 ietekmes uz vidi novērtējuma Programmai – 1 lapa;
- 2006.gada 10.aprīļa Ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējās sabiedriskās apspriešanas protokols un tam pievienotie materiāli – 13 lapas;
- K.Celmiņa 2006.gada 12.aprīļa priekšlikumu vienlaicīgi ar Pļaviņu HES rezerves pārgāznes būvniecību izveidot airēšanas slaloma trasi – 2 lapas;
- Aizkraukles novada domes 2006.gada 19.aprīļa viedoklis saistībā ar Pļaviņu HES rezerves pārgāznes būvniecības iespējamo variantu un priekšlikumi ietekmes uz vidi novērtējuma Programmai – 1 lapa;
- 2006.gada 17.maija Programma ietekmes uz vidi novērtējumam Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecībai – 7 lapas;

- Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojums, 2 sējumi, 252 lapas;
- Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma kopsavilkums – 37 lapas;
- 2006.gada 4.oktobra Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas protokols – 3 lapas;
- ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas rezultātu apkopojums – 11 lapas;
- Aizkraukles novada domes 2006.gada 12.oktobra vēstule Nr.1-6/903, kurā izteikts atbalsts rezerves pārgāznes 1.varianta būvniecībai – 1 lapa;
- *Fiziskas personas* 2006.gada 13.oktobra vēstule, kurā izteikti iebildumi pret rezerves pārgāznes 2.a varianta būvniecību – 1 lapa;
- ekspertu atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 36 lapas;
- 2006.gada 13.novembra Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 7 lapas;
- Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums, 2 sējumi, 331 lapa;
- ekspertu atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu – 7 lapas.

5. Informācija par paredzētās darbības novērtēšanas procesā apkopotajiem ieinteresēto pušu viedokļiem un argumentiem (tai skaitā par sabiedriskās apspriešanas rezultātiem)

Informatīvie materiāli par Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecību bija pieejami: a/s “Latvenergo” filiālē “Daugavas hidroelektrostacijas” Aizkrauklē, Tilta ielā 1; Valsts vides dienesta Madonas reģionālajā vides pārvaldē, Blaumaņa ielā 7, Madonā un Vides pārraudzības valsts birojā, Rūpniecības ielā 23, Rīgā.

Paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējā sabiedriskā apspriešana notika 2006.gada 10.aprīlī Pļaviņu hidroelektrostacijas apspriežu zālē Aizkrauklē, Enerģētiķu ielā 2. Sākotnējā sabiedriskajā apspriešanā piedalījās 70 interesenti. Sanāksmes dalībnieki interesējās, cik liela teritorija nepieciešama pārgāznes būvniecībai un kuras vasarnīcas varētu tikt skartas, kā arī jautāja, vai necietīs Skrīveri, Jaunjelgava un Lielvārde, palielinoties caurplūdei pār pārgāzni. Iedzīvotāji interesējās, cik bieži 40 gadu laikā Pļaviņu hidroelektrostacijai būtiskas problēmas ir radušās saistībā ar caurteci Daugavā un vai nebūtu lietderīgāk izlietot līdzekļus nepabeigtajiem darbiem, kas saistīti ar Pļaviņu hidroelektrostacijas izveidi. Kāds sanāksmes dalībnieks aizrādīja, ka presē ir tendencioza informācija par plānoto darbību, un ierosināja sniegt sabiedrībai vairāk informācijas, kāpēc nepieciešama papildus pārgāzne. Cits sanāksmes dalībnieks ierosināja veikt izmaiņas esošajā hidroelektrostacijas pārgāznē. Sanāksmes dalībnieki interesējās par Daugavas hidroelektrostaciju riska novērtējumu un par satiksmes nodrošināšanu rezerves pārgāznes būvniecības laikā; jautāja, vai ietekmes uz vidi novērtējumā tiks izskatīta rezerves pārgāznes ietekme uz esošo hidrobūvi, par būvniecības iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un plānotās darbības saistību ar Daugavas plūdu novēršanas plānu; interesējās par hidrobūvju normatīvajiem aktiem un to, kā tiks veikta iedzīvotāju aptauja par paredzēto darbību.

Ietekmes uz vidi novērtējuma Programmas sagatavošanas laikā Vides pārraudzības valsts birojs saņēma Aizkraukles novada domes vēstuli, kurā sniegti priekšlikumi ietekmes uz vidi novērtējuma programmai un pausts atbalsts rezerves pārgāznes izvietojuma 1.variantam, jo tad vienlaikus tiktu veikta dzelzsbetona rūpnīcas teritorijas sakārtošana un tajā konstatētā naftas produktu piesārņojuma likvidēšana. Tika arī K.Celmiņa priekšlikums vienlaicīgi ar Pļaviņu HES rezerves pārgāznes būvniecību izveidot airēšanas slaloma trasi.

Pamatojoties uz a/s “Latvenergo” filiāles “Daugavas hidroelektrostacijas” iesniegumu, ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējās sabiedriskās apspriešanas rezultātiem, kā arī ņemot vērā Aizkraukles novada domes priekšlikumus, Vides pārraudzības valsts birojs sagatavoja un 2006.gada 17.maijā izsniedza Programmu ietekmes uz vidi novērtējumam Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecībai, kā arī nosūtīja darbības ierosinātajam saņemto vēstuli kopijas.

Saskaņā ar ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā iekļauto informāciju, lai informētu sabiedrību un noskaidrotu tās viedokli par paredzēto darbību, no 2006.gada 20.jūnija līdz 2006.gada 7.augustam tika veikta iedzīvotāju aptauja. Aptauja tika veikta 11 pilsētās un apdzīvotās vietās augšpus un lejpus Pļaviņu hidroelektrostacijai, kas atrodas pie Daugavas un tiktu visvairāk apdraudētas iespējamā Pļaviņu hidroelektrostacijas aizsprosta pārrāvuma rezultātā. Tika veiktas tiešās intervijas, izmantojot aptaujas anketas. Kopumā tika aptaujāti nejausi izvēlēti 2088 respondenti. Starp aptaujātajiem lielākoties bija sievietes (57,8%), visvairāk (63,1%) tika aptaujāti darbaspējīgā vecuma (20 līdz 60 gadi) iedzīvotāji. 34% aptaujāto bija Aizkraukles iedzīvotāji, 5,1% Skrīveru, 7,2% Lielvārdes, 4,6% Ķeguma, 12,2% Ogres, 10,3% Rīgas un 26,6% citu apdzīvotu vietu iedzīvotāji. Puse no intervijām tika veiktas Aizkrauklē. 25,9% respondentu atzina, ka viņiem pieder īpašumi rezerves pārgāznes būvniecībai paredzētajās teritorijās. Par Pļaviņu hidroelektrostacijas problēmām zināja vai bija dzirdējuši 75,2% respondentu. Visvairāk aptaujātie (24,4%) bija informēti par nestabilo pamatni, uz kuras ir izveidota hidrobūve, apmēram 11% aptaujāto bija dzirdējuši par iespējamo Pļaviņu hidroelektrostacijas pārrāvumu. Uz jautājumu par iespējamā Pļaviņu hidroelektrostacijas pārrāvuma sekām 52,8% respondentu atbildēja, ka nojauš, bet 22,1% zina, kuras teritorijas varētu tikt skartas, līdz ar to lielākā daļa respondentu jūtas apdraudēti. 50,2% respondentu uzskatīja, ka tuvākajā laikā jāveic pasākumi, kas samazinātu Pļaviņu hidroelektrostacijas pārrāvuma risku, 37,7% respondentu domāja, ka šādi pasākumi, iespējams, būtu jāveic, līdz ar to lielākā daļa aptaujāto uzskata, ka nepieciešami pasākumi pārrāvuma draudu mazināšanai. Par Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecību 52,9% respondentu neko nebija dzirdējuši, 3,1% atzina, ka vismaz virspusēji ir iepazinušies ar informatīvajiem materiāliem, no kuriem ar iespējamajām būvniecības alternatīvām bija iepazinušies 1,9%, bet dzirdējuši par tām 17% respondentu. Ļoti neliela respondentu daļa izteica viedokli par viņuprāt atbalstāmo rezerves pārgāznes būvniecības variantu, no tiem vismazāko atbalstu guva 5b. alternatīva, bet lielāko 1.alternatīva.

Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu sadarbībā ar kopuzņēmumu “Elektrowatt-Ekono AG/Fortum Engineering Ltd” sagatavoja SIA “Enbiko” un 2006.gada 26.septembrī a/s “Latvenergo” filiāle “Daugavas hidroelektrostacijas” iesniedza to izvērtēšanai Vides

pārraudzības valsts birojā. Darba ziņojums sabiedrībai bija pieejams: Aizkraukles novada domē Aizkrauklē, Lāčplēša ielā 1a; a/s “Latvenergo” filiālē “Daugavas hidroelektrostacijas” Aizkrauklē, Tilta ielā 1; Jaunjelgavas domē Jaunjelgavā, Lāčplēša ielā 11; Sērenes pagasta padomē Sērenē, Aizkraukles rajonā; Valsts vides dienesta Madonas reģionālajā vides pārvaldē Madonā, Blaumaņa ielā 7 un Vides pārraudzības valsts birojā Rīgā, Rūpniecības ielā 23.

Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana klātienē notika 2006.gada 4.oktobrī Jaunjelgavas vidusskolas konferenču zālē Jaunjelgavā, Uzvaras ielā 1. Aizkraukles iedzīvotājiem, lai nokļūtu sabiedriskajā apspriešanā, no Aizkraukles kultūras nama tika nodrošināts bezmaksas transports. Likumdošanā paredzēto iespēju piedalīties darba ziņojuma sabiedriskajā apspriešanā izmantoja 38 interesenti. Sanāksmes dalībnieki galvenokārt interesējās par skartajiem zemes īpašumiem un ar to saistītajām kompensācijām, jautāja par galīgā lēmuma pieņemšanas procedūru izvēlētajam pārgāznes variantam un to, kā tika veikts piedāvāto alternatīvo rezerves pārgāznes izvietojuma variantu ekonomiskais salīdzinājums, izteica šaubas, vai ziņojumā precīzi norādīta Latvijas “NATURA 2000” Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas - dabas parka “Daugavas ieleja” - izvietojums attiecībā pret plānoto pārgāzni, kā arī izteica priekšlikumu izbūvēt pārgāzni tunelī un norādīja, ka jāplāno pasākumi, lai nodrošinātos pret applūšanas risku ne vien reizi 10000 gados, bet arī reizi 100 gados un biežāk.

Darba ziņojuma izvērtēšanas laikā Vides pārraudzības valsts birojs saņēma Aizkraukles novada domes atsaukumi, kurā izteikts atbalsts iespējamās pārgāznes būvniecības 1.variantam, un *Fiziskas personas* un vēl četru Sērenes pagasta iedzīvotāju parakstītu vēstuli, kuri pauž protestu pret iespējamās pārgāznes būvniecības 2a. variantu.

Darba ziņojuma izvērtēšanā Vides pārraudzības valsts birojs iesaistīja neatkarīgus ekspertus, kuru atzinumi tika apkopoti, izvērtēti un iestrādāti Vides pārraudzības valsts biroja 2006.gada 13.novembra atzinumā par Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu. Atzinumā par darba ziņojumu tika norādīts, kāda ziņojumā iekļautā informācija papildināma vai precizējama, lai noslēguma ziņojums atbilstu izsniegtās programmas un spēkā esošās likumdošanas prasībām. Darbības ierosinātajam tika nosūtītas arī saņemto vēstuļu kopijas.

Ņemot vērā Vides pārraudzības valsts biroja un ekspertu izteiktās prasības un priekšlikumus, tika sagatavots un 2007.gada 27.martā iesniegts izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums. Noslēguma ziņojums sabiedrībai bija pieejams: Aizkraukles novada domē Aizkrauklē, Lāčplēša ielā 1a; Sērenes pagasta padomē Aizkraukles rajonā; Valsts vides dienesta Madonas reģionālajā vides pārvaldē Madonā, Blaumaņa ielā 7 un Vides pārraudzības valsts birojā Rīgā, Rūpniecības ielā 23, kā arī interneta mājas lapās www.latvenergo.lv un www.vidm.gov.lv/ivnvb.

6. Obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi

Noslēguma ziņojums un Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par to iesniedzams Aizkraukles novada domē un Aizkraukles rajona Sērenes pagasta padomē. Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi stājas spēkā tikai tādā gadījumā, ja tiek saņemts likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 21. pantā noteiktais akcepts paredzētās darbības realizācijai kārtībā, kādā noteikta Ministru kabineta 2006.gada 2.maija noteikumos Nr.355 “Paredzētās darbības akceptēšanas kārtība”.

- Darbības ierosinātājam sadarbībā ar atbilstošajām pašvaldībām jānodrošina akceptētā Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības varianta un tā drošības un ekspluatācijas aizsargjoslu iekļaušana atbilstošo teritoriju plānojumos, kā arī tiesiskā ceļā jānodrošina aizsargjoslas robežas iezīmēšana trešajām personām piederošo zemes gabalu plānos un ierakstīšana zemesgrāmatā Aizsargjoslu likuma 60. un 62.pantā noteiktajā kārtībā.
- Meža zemes transformācijas jautājumi jārisina atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 28.septembra noteikumos Nr.806 “Meža zemes transformācijas noteikumi” noteiktajam.
- Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas jautājumi jārisina atbilstoši 2004.gada 20.jūlija noteikumu Nr.619 “Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas” prasībām.
- Jānoslēdz rakstveida vienošanās ar attiecīgo komunikāciju īpašniekiem par nepieciešamo komunikāciju pārkārtošanu vai pārbūvi un jānodrošina to realizācija.
- Darbu veikšanas laikā jānodrošina droša iedzīvotāju un transporta, kas izmanto autoceļu P87 (Enerģētiku iela) un Dzelzceļa ielu, pārvietošanās iespēja.
- Turpmākajā projektēšanā īpaša vērība jāpievērš krītakas – pēcjoslas mezglam, ņemot vērā iespējamo straumes ātrumu pēcjoslā un tam nepieciešamo gultnes nostiprinājumu. Hidrauliskās modelēšanas gaitā jānosaka optimālais savstarpēji saskaņotais krītakas un pēcjoslas risinājums, lai maksimāli izslēgtu labā krasta izskalošanas iespējas.
- Jāizstrādā rezerves pārgāznes un esošo Pļaviņu hidroelektrostacijas būvju saskaņotas darbināšanas nosacījumi dažādos ūdenīguma periodos un tie jāsaņēma ar Ķeguma un Rīgas hidroelektrostaciju darbināšanas noteikumiem.
- Turpmākajā projektēšanā rezerves pārgāznes būves drošuma novērtējums jāveic saskaņā ar likumā “Par hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju drošumu” un Ministru kabineta 2006.gada 17.oktobra noteikumos Nr.852 “Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 229-06 “Hidroelektrostaciju hidrotehniskās būves” noteikto.
- Saskaņā ar Latvijas Republikas Zvejniecības likuma 26.panta 3.daļas prasībām, uzsākot darbību, kas var kaitēt zivju resursiem vai mainīt ūdens ekosistēmu, nepieciešams veikt projekta zivsaimniecisko ekspertīzi, lai noteiktu ietekmes un iedarbības apjomus, iespējamo zaudējumu un kompensācijas lielumu un veidu.

Zivju resursiem nodarītais zaudējums jānosaka un jākompensē saskaņā ar 2001.gada 8.maija Ministru kabineta noteikumu Nr.118 "Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība" prasībām.

- Būvdarbu, kas var izraisīt Daugavas piesārņojumu, veikšanas termiņi un iespējamo ietekmju samazināšanas vai kompensācijas pasākumi jāaskaņo Valsts vides dienesta Jūras un iekšējo ūdeņu pārvaldē.
- Būvlaukumā atsūknēto gruntsūdeņu novadīšana nedrīkst pasliktināt ūdens kvalitāti Daugavas upē.
- Realizējot projektu, jānodrošina teritoriju šķērsojošo ūdensteču (urgas, grāvji u.c.) ūdeņu uztveršana un novadīšana.
- Jānodrošina noslīguma ziņojumā iekļauto vai citu līdzvērtīgu pasākumu izpildi cilvēku un dzīvnieku pārvietošanās drošībai, rezerves pārgāznes būvju un iekārtu drošībai, kā arī apkalpojošā personāla drošībai.
- Jānodrošina noslīguma ziņojumā iekļauto konkrēto pasākumu izpildi ģeodinamisko procesu ietekmes mazināšanai, kā arī jāizstrādā pasākumu plāns nelabvēlīgu hidroģeoloģisko procesu novēršanai un kompensēšanai būvniecības sagatavošanas darbu un būvniecības laikā, arī nelabvēlīgos meteoroloģiskos apstākļos, un jānodrošina adekvāts inženiertehniskais aprīkojums.
- Jāveic nepieciešamās korekcijas esošajā Pļaviņu hidroelektrostacijas Civilās aizsardzības plānā.
- Nepieciešamie būvmateriālu un tehnikas laukumi, pagaidu būves un piebraucamie ceļi Daugavas labajā krastā jāizvieto iespējami tālu no dabas parka "Daugavas ieleja" teritorijas.
- Būvniecības laikā nedrīkst tikt pārsniegti Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumos Nr.597 "Vides trokšņa novērtēšanas kārtība" noteiktie vides trokšņa robežlielumi dzīvojamā zonā.
- Būvniecības laikā jānodrošina esošo Pļaviņu hidroelektrostacijas būvju drošuma monitorings, kā arī jāizveido un nodrošina noslīguma ziņojumā iekļauto vides kvalitātes un rezerves pārgāznes būves drošuma monitorings, iekļaujot rezerves pārgāznes būves drošības novērojumus kopējā hidroelektrostacijas automatizētajā novērojumu sistēmā. Ņemot vērā rezerves pārgāznes 2a., 5a. un 5b. izvietoējuma relatīvi nelielo attālumu līdz dabas parka "Daugavas ieleja" teritorijai, sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi izvērtēt īpaša dabas monitoringa nepieciešamību dabas parka teritorijā, realizējot projektu.
- Akceptētajam rezerves pārgāznes būvniecības variantam Valsts vides dienesta Madonas reģionālajā vides pārvaldē jāpieprasa un jāsaņem vides aizsardzības tehniskie noteikumi.

Vides pārraudzības valsts biroja lēmums

Nemot vērā iepriekš minēto informāciju un likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 20.panta pirmo daļu, Vides pārraudzības valsts birojs nolemj:

1. Izvērtējot un salīdzinot Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes piedāvātās izvietojuma alternatīvas, aizliegt Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības projekta turpmāko izstrādi rezerves pārgāznes izvietojuma 1.variantam, neraugoties uz to, ka šo variantu atbalsta Aizkraukles novada dome, jo, realizējot šo variantu, tiktu negatīvi ietekmēta īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas parks “Daugavas ieleja”, kas ir arī Latvijas “NATURA 2000” Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija, un saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.panta (6) daļā noteikto, darbību, kuras īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju, atļauj veikt tikai tādā gadījumā, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai.
2. Salīdzinot piedāvātos Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes izvietojuma 2a., 5a. un 5.b. variantus, jāsecina, ka vides aspekti visvairāk tiktu ietekmēti 2a. varianta gadījumā, kas izvietots Daugavas kreisajā krastā, jo kvantitatīvi vairāk tiktu skarta dabas teritorija, ģeoloģiski – hidroģeoloģiskie apstākļi ir nelabvēlīgāki kā Daugavas labajā krastā, tiktu skartas 49 pastāvīgi apdzīvotas mājas, darbi tiktu veikti tiešā Pļaviņu hidroelektrostacijas aizsprosta tuvumā, rezerves pārgāznes darbība varētu pastiprināt Daugavas gultnes labā krasta un ielejas krasta eroziju, savukārt 5a. un 5.b. variantiem vides aspekti ir samērā līdzīgi, jo tie novietoti tuvu viens otram un tiem atšķirīgi ir tikai pārgāznes aizsprosta novietojumi. Būvniecība 5a. un 5.b. variantu gadījumā tiktu veikta dabiskā padziļinājumā, tiktu šķērsots labā krasta dambis un 5b. varianta gadījumā straujteka tiktu novirzīta 45⁰ leņķī rietumu virzienā un novietojums atbilstu 5a. variantam. Kopumā par rezerves pārgāznes būvniecības labāko alternatīvu vides aizsardzības aspektā uzskatāms 5a. variants. Vides pārraudzības valsts birojs atzīst, ka ir iespējama Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes 2a., 5a. un 5.b. variantu būvniecība, taču, ņemot vērā iepriekš minēto, nolemj rekomendēt a/s “Latvenergo” filiālei “Daugavas hidroelektrostacijas” Pļaviņu hidroelektrostacijas rezerves pārgāznes būvniecības projekta turpmāko izstrādi rezerves pārgāznes būvniecības 5a. variantam atbilstoši noslēguma ziņojumā paredzētajiem risinājumiem un šajā atzinumā izvirzītajiem nosacījumiem.

Šo Vides pārraudzības valsts biroja atzinumu var apstrīdēt Vides ministrijā mēneša laikā no atzinuma spēkā stāšanās dienas.

Direktors

J. Avotiņš

2007.gada 14.maijā.